

Busexcursies hebben veelal met elkaar gemeen, dat de deelnemers tijdens de rit elkaar opmerkzaam maken op bijzonderheden, die gedurende het rijden worden waargenomen.

Meestal wacht de leider van de excursie tot men het doel heeft bereikt alvorens met zijn toelichting te beginnen. Zo geschiedde het echter niet tijdens een busexcursie langs de Overijsselse Vecht op een 2e Pinksterdag, want de leider, architect Jan Jans, begon al direkt te vertellen over het huizentype, dat onderweg te zien zou zijn. De bouwwijze verschilt niet van die over de grens.

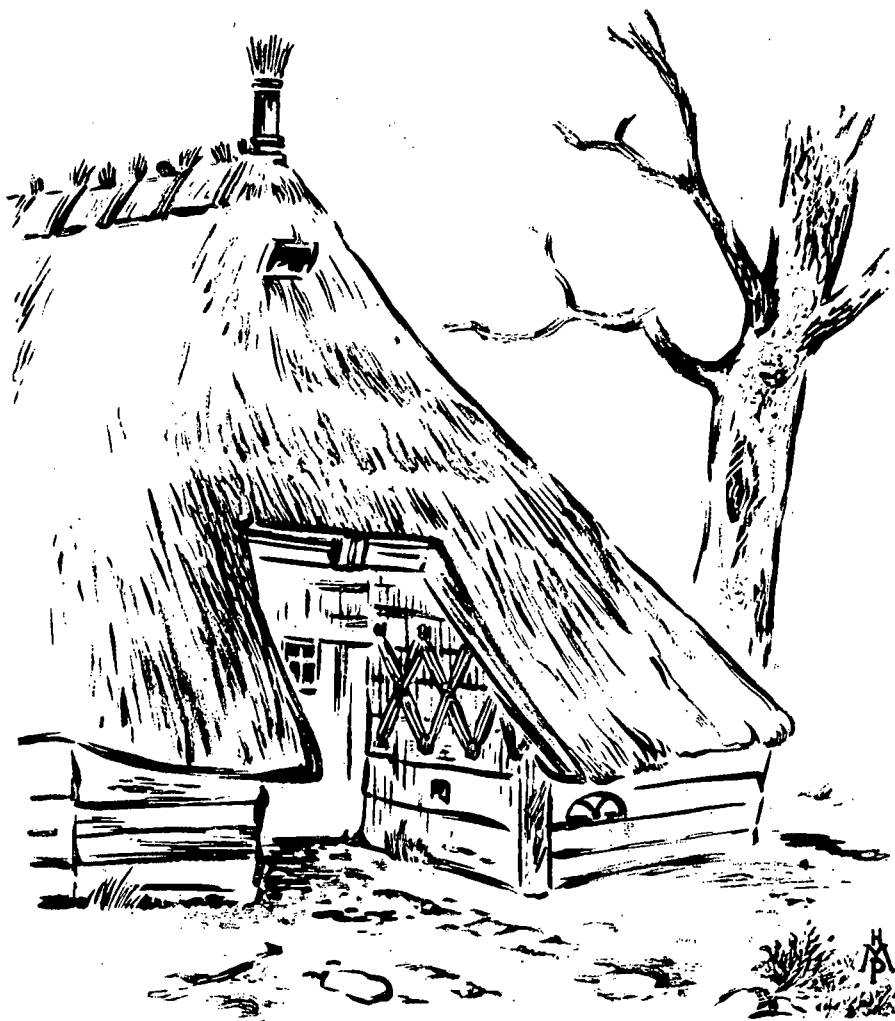
De Vecht was in vroegere tijden een belangrijke scheepvaartroute. Zij was tot Frenswegen (Duitsland) behoorlijk bevaarbaar. Dat er nauw contact bestond tussen de bewoners van de Vechtoevers is duidelijk merkbaar. Er is weinig verschil tussen een dorp aan de ene en aan de andere kant van de „paol”.

Te Junne hield de bus stil voor een merkwaardig oud huis, een schippersherberg, beschreven in de streekroman van de Vecht „De stille grote knecht” door Aart van der Werfhorst. Men zou zo denken dat dit stoere, goed geproportioneerde huis waard is gerestaureerd te worden, doch helaas is afbraak zijn lot. Van hieruit heeft men een ruim uitzicht over de Vechtbochten met de aangrenzende hooi- en weilanden. Het landschap is vol afwisseling door de met dennen begroeide heuveltjes (bulten), door de weilanden met parkachtige losse boomgroepen en stukken loofbos. Links en rechts van de weg naar de buurtschap Beerze liggen karakteristieke oude boerderijen en hooibergen tussen het zware geboomte verscholen of worden begeleid door elzenhout en knotberken. Deze boerderijen zijn ongeveer 250 jaar oud. Van het woongedeelte is de onderbouw van baksteen, het dak is gedekt met riet, soms ook met pannen, die dan geheel met mos begroeid zijn. Aan de achterkant van het huis bevindt zich een diepe insnijding, waarin een deur is aangebracht. Deze „niendeur”, die in tweeën wordt verdeeld door een paal, kan worden verwijderd voor een binnenrijdende wagen. In Twente heet deze paal „’n stipel”. In verschillende sagen speelt deze paal een belangrijke rol. Op de scheiding tussen woon- en werkgedeelte staat de schoorsteen. Op de vraag waarom het woongedeelte van de weg is afgewend, kregen we te horen: „Omdat de vrouw in het oosten minder nieuwsgierig is dan haar westerse zuster.”

De vorm van het dak munt uit door een soepele veerkrachtige lijn. Het vooruitstekende woongedeelte heet de „onderschoer”. Bovenaan, vlak onder de nok van het laag hangend dak, is een kleine open driehoek tussen de rietlagen vrij gelaten; dit is de verblijfplaats van de huisuil en wordt „oelengat” genoemd. In het dialect heet de schemering de „oelenvlocht” en de boerenkinderen kregen vroeger de opdracht: „Je komp in ’t hoes met ’n oelenvlocht”.

* Enige jaren geleden werd een busexcursie gemaakt langs de Overijsselse Vecht, van welke excursie Mej. W. Langerhuizen uit Hengelo (O.) een verslag maakte. Dit verslag werd aangevuld en bewerkt door H. P. Misset, die gemakshalve hier als auteur is genoemd.

Wij stapten uit om een gedeelte van een met dennen begroeide stuifbult te bezichtigen op een terrein van de Stichting Het Overijssels Landschap, bekend als groeiplaats van de Grote wolfsklauw. Een Grote bonte specht voerde hier zijn jongen. Terecht slaakte een van de deelnemers de zucht: je moest eigenlijk veel meer tijd hebben om zo'n terrein eens grondig te bekijken. Daarop vertelde de leider: Toen hij eens even over de grens een Wirtschaft binnenstapte, begroette de Wirtin hem met de woorden: Zo,

Langs de muren van de schuren is het riet op eigenaardige wijze verwerkt. Om dit materiaal op zijn plaats te houden, zijn er bosjes riet schuin over gelegd en weer onderling geknoopt, wat een aardige ruitvormige versiering vormt. Iets speciaals voor de streek van de Overijsselse Vecht.

bin ie der ok es hier?, waarop hij antwoordde: Joa, maor 'k heb d'r eigenlijk gin tied veur. Fylosofisch merkte de Wirtin toen op: „As oonsen Leeven Heer oe rup om dood te gaan, mo'j de tied er ok afnemmen.”

Bij de grote weg naar Marienberg staan nog een paar oude schaapskooien; de scheper en zijn schapen zal men er echter tevergeefs zoeken. Ook stond er vroeger een Mariakapel, die gebouwd was door de broeders van het eens zo machtige klooster Sibculo. De kloosterbroeders groeven een kanaal in de richting Vriezenveen en legden er een weg aan, die nog Paterswal heet.

De eerste ontginning van het veen was dus hun werk. Na de hervorming kwam het klooster in verval en werd tenslotte verlaten. Boeken uit de kloosterbibliotheek zijn later in Straszbourg teruggevonden. Een open kelder, wat begroeide, uit kloostermoppen bestaande muurresten, waartussen brokstukken van zuilen, is alles wat van het bouwwerk is overgebleven. De plantengroei staat in verband met de kalkrijkdom van de Bentheimer zandsteen. Er groeit hier veel Muurpeper en Echt walstro. Liefhebbers van stenen kunnen hun geluk beproeven in de nabij gelegen zandgraverij, die al heel wat moois heeft opgeleverd voor verzamelaars, o.a. koralen, sponzen en andere fossielen.

Te Kloosterhaar stopten we naast de door architect Jan Jans gebouwde Hervormde Kerk met romaanse inslag. Een donkerblauw zadeldak van pannen dekt de vierkante stompe toren, een eenvoudig fries siert de bovenkant van de muren. Door de sponningen en kozijnen uit schokbeton te vervaardigen is een enorme kostenbesparing verkregen. Bij het bouwen van de kerk is terdege rekening gehouden met de kleurzede van de streek. Zo hebben alle kerken in deze streek vierkante stompe torens met blauwe leien of pannendaken.

In het ongeveer 1200 meter van de grens gelegen Holthemerbroek kregen wij gelegenheid de kapitale, vrij moderne boerderij Leemgraven te bezichtigen. Het oude gedeelte vertoont nog vakbouw. Zware, hoge bomen staan voor de boerderij of flankeren de weg langs het Overijssels kanaal, waarvan de bermen zijn begroeid met allerlei planten van de vochtige bermen zoals Wilde peen, Bereklauw, Agrimonie, de gele Veldlathyrus en de Grote pimperl. Aan de waterkant bloeien volop Gele lis, Kalmoes en Bosbies. De wijduitstaande schermen van deze forse biezen zijn overgoten door een grijs waas van de stempels. Drijftillen vertonen de groei van Waterscheerling, Wolfspoot, Gele waterkers, Watermunt en Moerasandoorn. Aan de oostelijke horizon tekenen zich de contouren af van het Laarderwald.

Aan de noordkant van de Vecht ging het over Ommen naar Dalfsen met zijn vierkante toren, staken aldaar de Vecht over naar het kasteel Rechteren, dat in vroeger eeuwen een roofridderslot is geweest. Het was duidelijk te zien, dat de grote toren (donjon) gebouwd was om belegeringen te kunnen weerstaan. Het geheel maakt nog een grimmige indruk door de smalle schietgaten in de toren, waarbij het woongedeelte van het kasteel op de achtergrond raakt. Zelfs het omringend park met Rhododendrons kan die indruk niet verzachten.

Langs het Huis Vlisteren ging men door de prachtige bossen naar het kamp terug, voldaan over het vele interessante, dat de tocht te zien gaf.